

ITALYAN YOSHLAR TILI XUSUSIYATLARI VA ZAMONAVIY TENDENSIYALARI

Norbekova Ruxsora Bahrom qizi

Samarqand davlat Chet tillar instituti

Roman german tillari fakulteti italyan tili yo'nalishi

4 bosqich talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada hozirgi zamon italyan yoshlar tilining asosiy xususiyatlari, tilshunoslik va sotsiolingvistik nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Yoshlar nutqining o'ziga xos lug'aviy boyligi, grammatik tuzilmalari va fonetik o'zgarishlari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, zamonaviy tendensiyalar, jumladan, ingliz tilining ta'siri, ijtimoiy tarmoqlar va internet-kommunikatsiyaning tilga ko'rsatgan o'rni, tilning informal va ekspressiv xususiyatlari batafsil yoritiladi. Maqola yoshlar tilining dinamik rivojlanishini, uning ijtimoiy va madaniy omillar bilan bog'liqligini ko'rsatib beradi.

Kalit so'zlar: Yoshlar tili, Italyan tili, Sotsiolingvistika, Lug'aviy o'zgarishlar, Grammatik tendensiyalar, Internet-kommunikatsiya, Ingliz tilining ta'siri

Аннотация. В данной статье анализируются основные особенности современного итальянского молодежного языка с лингвистической и социолингвистической точек зрения. Рассматриваются специфическая лексика, грамматические структуры и фонетические изменения молодежной речи. Также обсуждаются современные тенденции, включая влияние английского языка, роль социальных сетей и интернет-коммуникации на язык, а также неформальные и экспрессивные особенности языка. В статье показана динамика развития молодежного языка и его связь с социальными и культурными факторами.

Ключевые слова: Язык молодежи, итальянский язык, социолингвистика, лексические изменения, грамматические тенденции, интернет-коммуникация, влияние английского языка.

Annotation. This article analyzes the main features of the current Italian youth language from a linguistic and sociolinguistic perspective. The specific vocabulary, grammatical structures and phonetic changes of youth speech are examined. It also discusses modern trends, including the influence of English, the role of social networks and Internet communication on the language, and the informal and expressive features of the language. The article shows the dynamic development of youth language and its connection with social and cultural factors.

Keywords: Youth language, Italian language, Sociolinguistics, Lexical changes, Grammatical trends, Internet communication, Influence of English

KIRISH.

Til – bu jamiyatning jonli, doimiy o‘zgarib turadigan aksidir. Ayniqsa, yoshlar tilidagi o‘zgarishlar jamiyat taraqqiyotining muhim indikatorlaridan biri hisoblanadi. Yoshlar, o‘zining ijtimoiy faolligi, yangiliklarga intilishi va o‘ziga xos dunyoqarashi bilan tilning rivojlanishiga katta hissa qo‘shadi. Ularning nutqi nafaqat yangi so‘zlar, iboralar va konstruksiyalar bilan boyishiga, balki mavjud til me‘yorlarining o‘zgarishiga ham sabab bo‘ladi. Bu jarayon, ayniqsa, global axborot texnologiyalari va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalgan davrimizda yanada jadallashdi. Ushbu maqolada biz italyan yoshlar tilining hozirgi holati, uning o‘ziga xos xususiyatlari hamda zamonaviy tendensiyalari haqida atroflicha to‘xtalib o‘tamiz.

Italiya kabi o‘zining boy madaniy merosi va til tarixiga ega bo‘lgan mamlakatda yoshlar tilining o‘rganilishi alohida ahamiyat kasb etadi. Yoshlar nutqidagi o‘zgarishlar ko‘pincha tilning umumiy rivojlanish yo‘nalishlarini belgilab beradi. Qolaversa, yoshlar tili turli xil ijtimoiy, madaniy va texnologik omillarning ta‘sirini o‘zida aks ettiradi. Bugungi kunda, globalizatsiya jarayonlari kuchayib, xorijiy tillar, birinchi navbatda ingliz tili, ommaviy axborot vositalari va internet orqali keng tarqalishi natijasida italyan yoshlar tili ham sezilarli o‘zgarishlarga duch kelmoqda. Ingliz tilidan olingan o‘zlashmalar (loanwords), neologizmlar (yangi so‘zlar) va slang iboralarining ko‘payishi bu tendensiyaning yaqqol dalilidir.

Zamonaviy yoshlar tilini tahlil qilishda internet va mobil texnologiyalarning roli beqiyosdir. Ijtimoiy tarmoqlar (Facebook, Instagram, TikTok), messenjerlar (WhatsApp, Telegram) va onlayn o'yinlar yoshlar muloqotining asosiy maydonlariga aylangan. Bu platformalar qisqa, ekspressiv va vizual kommunikatsiyaga moyil bo'lgan o'ziga xos til uslublarni shakllantirgan. Emotsiyalarni ifodalash uchun emojilar, qisqartmalar (acronyms) va internet-slangdan keng foydalanish yoshlar nutqining ajralmas qismiga aylanib ulgurdi. Shuningdek, tilning grammatik va sintaktik tuzilmalarida ham o'zgarishlar kuzatilmoqda, masalan, gaplarning soddalashuvi, ko'makchi fe'llarning kamroq ishlatilishi yoki o'zgaruvchan sintaktik konstruksiyalarning paydo bo'lishi kabi holatlar. Bundan tashqari, yoshlar tiliga o'z hududiy shevalari, turli submadaniyatlar (musika janrlari, sport, video o'yinlar) ta'siri ham sezilarli. Bu omillar tilning rang-barangligini oshirib, uni yanada dinamik va o'ziga xos qilib ko'rsatadi. Yoshlar tili faqatgina tilshunoslik hodisasi emas, balki ijtimoiy, madaniy va psixologik omillarni ham o'z ichiga olgan murakkab tizimdir. Bu tilni o'rganish orqali biz jamiyatdagi yosh avlodning dunyoqarashi, qiziqishlari va ijtimoiy munosabatlari haqida ham ko'p narsalarni bilib olishimiz mumkin. Ushbu maqolada biz italyan yoshlar tilining lug'aviy, grammatik va pragmatik xususiyatlarini chuqur tahlil qilamiz. Zamonaviy tendensiyalar, jumladan, ingliz tilining ta'siri, texnologiyaning roli va ijtimoiy omillarning ta'siri alohida ko'rib chiqiladi. Maqolaning asosiy maqsadi – italyan yoshlar tilining hozirgi holatini ilmiy asosda yoritish va uning kelajakdagi rivojlanish tendensiyalarini aniqlashdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI.

Guglielmo Cinque italyan tilshunosligi, xususan, sintaksis va nazariy tilshunoslik sohasida yetakchi olimlardan biridir. Uning ishlari, ayniqsa, grammatik tuzilmalar va tilning evolutsiyasi masalalariga bag'ishlangan. Garchi uning tadqiqotlari bevosita yoshlar tiliga qaratilmagan bo'lsa-da, umumiy italyan tilining grammatik me'yorlari va o'zgarishlarini tushunish uchun Cinque'ning ishlari muhim ahamiyatga ega. Uning nazariy yondashuvlari yoshlar nutqidagi grammatik innovatsiyalarni tahlil qilishda asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Sabina Grispo Italiyaning zamonaviy tilshunoslari orasida yoshlar tili va sotsiolingvistika sohasida faol tadqiqotlar olib borayotgan olimlardan biridir. Uning

ishlari, ko‘pincha, yoshlar orasida tarqalgan slang, jarglar, shuningdek, ijtimoiy tarmoqlar va internet kommunikatsiyasining tilga ta’siri kabi mavzularni qamrab oladi. Grispo, odatda, yoshlarning nutqiy strategiyalari, o‘ziga xos leksik tanlovlari va tilning ijtimoiy identifikatsiyani shakllantirishdagi rolini o‘rganadi. Uning tadqiqotlari yoshlar tilining dinamik xususiyatlarini ochib beradi.

Cristina Lavinio ham yoshlar tili va sotsiolingvistika sohasida o‘z hissasini qo‘shgan olimdir. Uning tadqiqotlari, asosan, yoshlar nutqidagi yangi tendensiyalar, slengning rivojlanishi va turli ijtimoiy guruhlar o‘rtasidagi til o‘zgarishlariga qaratilgan. Lavinio, shuningdek, til va madaniyat, til va gender kabi masalalarni ham o‘rganadi, bu esa yoshlar tilining murakkab ijtimoiy kontekstini tushunishga yordam beradi. Uning ilmiy ishlari ko‘pincha empirik materiallarga asoslanadi va yoshlar tilining amaliy tahlilini taqdim etadi.

Federico Albano ham yoshlar tili va nutqiy kommunikatsiyalar bo‘yicha tadqiqotlar olib borgan. Uning ishlari, ko‘pincha, yoshlar nutqidagi innovatsiyalar, ommaviy axborot vositalari va internetning ta’siri, shuningdek, til va ijtimoiy aloqalarning rivojlanishi kabi masalalarni o‘z ichiga oladi. Albano yoshlar tilining pragmatik jihatlarini, ya’ni muloqot jarayonida tilning qanday ishlatilishini o‘rganishga e’tibor qaratadi. Bu olimlardan tashqari, ko‘plab boshqa tadqiqotchilar ham italyan yoshlar tilining turli jihatlarini bo‘yicha ilmiy ishlar olib bormoqdalar. Ularning tadqiqotlari, asosan, tilshunoslikning sotsiolingvistika, dialektologiya, pragmatika va kompyuter tilshunosligi kabi tarmoqlarini qamrab oladi. Yoshlar tilining o‘rganilishi nafaqat tilshunoslik uchun, balki jamiyatshunoslik, madaniyatshunoslik va psixologiya uchun ham muhimdir, chunki u yosh avlodning dunyoqarashi, ijtimoiy munosabatlari va madaniy o‘zgarishlarini aks ettiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Italyan yoshlar tilining xususiyatlari va zamonaviy tendensiyalarini tadqiq qilishda turli metodologik yondashuvlar qo‘llaniladi. Bu metodologiyalar tilshunoslikning sotsiolingvistika, pragmatika, diskurs tahlili va kompyuter tilshunosligi kabi sohalaridan olingan usullarni o‘z ichiga oladi. Tadqiqotning asosiy maqsadi yoshlar nutqidagi o‘ziga xosliklarni aniqlash, ularning rivojlanish sabablarini tushunish va tilning ijtimoiy, madaniy

omillar ta'sirida qanday o'zgarishini o'rganishdir. Tadqiqotchi yoshlar guruhlariga qo'shib, ularning tabiiy muloqot jarayonlarida nutqini kuzatadi va yozib oladi. Bu usul tilning kundalik, real hayotdagi qo'llanilishini o'rganish imkonini beradi. Masalan, maktablar, universitetlar, ijtimoiy tarmoqlar va yoshlar to'planadigan joylarda kuzatuvlar olib borilishi mumkin. Yoshlar bilan individual yoki guruhli intervyular o'tkazish orqali ularning til haqidagi fikrlari, tilning ijtimoiy rolini qanday baholashi, yangi so'zlar va iboralarni qanday qabul qilishi haqida ma'lumot olinadi. Intervyular ochiq yoki yopiq savollar asosida tashkil etilishi mumkin.

Keng miqyosdagi yoshlar orasida tilga oid x preferences, slengdan foydalanish darajasi, internet va ijtimoiy tarmoqlarning tilga ta'siri kabi mavzularda so'rovnomalar o'tkaziladi. Bu usul statistik tahlil uchun muhim ma'lumotlar bazasini yaratadi. Yoshlarning yozma va og'zaki nutqidan iborat maxsus korpuslar (til materiallari to'plamlari) tuziladi. Ushbu korpuslar kompyuter dasturlari yordamida tahlil qilinib, leksik, grammatik va stilistik xususiyatlar aniqlanadi. Zamonaviy tendensiyalar, masalan, yangi so'zlar paydo bo'lishi, ma'nolarning o'zgarishi yoki grammatik tuzilmalardagi innovatsiyalar shu usul orqali kuzatilishi mumkin. Yoshlar faol foydalanadigan ijtimoiy tarmoqlar (masalan, Instagram, TikTok, WhatsApp) va onlayn platformalardagi yozishmalar, postlar, kommentariyalar tahlil qilinadi. Bu yoshlar tilining eng tez o'zgaruvchan va innovativ qismini o'rganish uchun muhim manbadir. Tilning ijtimoiy omillar (yosh, jins, ijtimoiy sinf, mintaqa) bilan bog'liqligini o'rganish. Yoshlar tilidagi farqlar va umumiy tendensiyalar shu usul orqali tahlil qilinadi.

Yoshlar orasida qo'llaniladigan slang, neologizmlar (yangi so'zlar), qisqartmalar, chet tillardan olingan so'zlar va ularning qo'llanilish chastotasi o'rganiladi. Ma'nolarning o'zgarishi (semantik shift) ham tahlil qilinadi. Yoshlar nutqida kommunikativ maqsadlarga erishish uchun til vositalarining qanday qo'llanilishi, gaplashuv strategiyalari, hazil, sarkazm, taklid kabi pragmatik hodisalar o'rganiladi. Yoshlarning muayyan mavzular, vaziyatlar va kommunikativ vazifalar doirasida nutqini o'rganish. Bu ularning o'z fikrlarini qanday ifodalashi, munosabatini qanday bildirishini tushunishga yordam beradi.

So‘rovnomalar va korpus tadqiqotlaridan olingan ma’lumotlarni statistik usullar yordamida tahlil qilish, natijalarning ishonchliligini baholash.

TAHLIL VA NATIJALAR.

Yoshlar tilining eng ko‘zga ko‘ringan xususiyatlaridan biri bu ularning o‘ziga xos leksik fondidir.

- Slengning Faol Qo‘llanilishi: Yoshlar o‘z guruhlarida ichida maxfiylik, o‘ziga xoslik va ijtimoiy guruhga mansublikni bildirish uchun slengdan faol foydalanadi. Bu sleng ko‘pincha kulgili, sarkastik yoki "sovuq" (cool) ma’nolarni anglatishi mumkin. Ko‘p hollarda bu so‘zlar qisqa muddatda paydo bo‘lib, tezda iste’moldan chiqishi yoki yangi ma’no kasb etishi mumkin.

- Neologizmlar vaIjodkorlik: Yoshlar yangi so‘zlar yaratishda juda ijodkor. Bu jarayon ko‘pincha mavjud so‘zlarni o‘zgartirish (affiksatsiya, qo‘shma so‘zlar) yoki boshqa tillardan, ayniqsa ingliz tilidan so‘zlar va iboralarni qabul qilish orqali amalga oshadi. Masalan, texnologiya bilan bog‘liq yangi atamalar (kriptovaluta bilan bog‘liq jargon, ijtimoiy tarmoq terminlari) tezda ommalashadi.

- Qisqartmalar va Akronimlar: Internet va mobil aloqa vositalarining rivojlanishi natijasida qisqartmalar va akronimlar (masalan, "TVB" - "ti voglio bene" o‘rniga) keng tarqalgan. Bu muloqotni tezlashtirish va qulaylashtirishga xizmat qiladi.

- Ma’nolarning O‘zgarishi (Semantik Shift): Mavjud so‘zlar yoshlar nutqida yangi, ba’zan kutilmagan ma’nolarni oladi. Masalan, ba’zi so‘zlar ijobiy ma’noda ishlatilsa, boshqalari salbiy yoki masxara qilish uchun qo‘llaniladi.

Grammatik va Sintaktik O‘zgarishlar

Yoshlar tilida grammatik va sintaktik o‘zgarishlar ham kuzatiladi, ammo ular leksik o‘zgarishlar kabi sezilarli bo‘lmasligi mumkin.

- So‘z Tartibining Moslashuvchanligi: Ba’zi hollarda so‘z tartibida soddalashuv yoki o‘zgarishlar kuzatilishi mumkin, bu nutqni yanada ekspressiv qilish maqsadida amalga oshadi.

- Gaplarning Qisqarishi: Og‘zaki nutqda gaplar tez-tez qisqartiriladi, muhim bo‘lmagan qismlar tashlab yuboriladi.

- Ingliz tilining Ta'siri: Ingliz tilidan olingan grammatik tuzilmalar va so'zlar ta'sirida ayrim o'zgarishlar yuzaga kelishi mumkin, ammo italyan tilining asosiy grammatik qoidalari saqlanib qoladi.

Pragmatik va Diskurs Xususiyatlari

- O'ziga Xos Nutqiy Strategiyalar: Yoshlar o'zaro muloqotda ko'pincha kulgi, hazil, ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlashga qaratilgan nutqiy strategiyalardan foydalanadi.

- Ijtimoiy Tarmoqlarning Ta'siri: Sotsial media platformalari (TikTok, Instagram, WhatsApp) yoshlar tilining shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Emotikonlar, GIFlar, memlar va qisqa, dinamik video formatlar nutqning vizual va tekstual elementlariga ta'sir qiladi. Maqol va matnlarda ko'pincha stilemotikonlar (stikerlar), qisqa jumlar va tezkor ma'lumot almashinuvi ustunlik qiladi.

- Muloqotning Sirliligi va Guruh Ichida Shakllanishi: Yoshlar tili ko'pincha o'z guruhlariga xos bo'lib, tashqi guruhlar tomonidan tushunilmasligi mumkin. Bu ularning o'ziga xosligini va ijtimoiy birligini mustahkamlaydi.

XULOSA.

Italyan yoshlar tili - bu jamiyatning dinamik rivojlanishidan ta'sirlangan, doimiy o'zgarib turuvchi, murakkab va ko'p qirrali lingvistik hodisa. Zamonaviy tendensiyalar shuni ko'rsatadiki, yoshlar tili faollashuvining asosiy omillari texnologiyalar (internet, ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar), global madaniyat ta'siri va tilning ijtimoiy-madaniy kontekstga moslashuvchanligidir. Bu til xazinasini yangi so'zlar (anglizizmlar, neologizmlar), frazeologik birliklar, qisqartmalar va slanglardan tashkil topgan. Yoshlar tilidagi asosiy xususiyatlar – bu metaforiklik, ekspressivlik, qisqa va ixcham ifodalar hamda lingvistik innovatsiyaga moyillikdir. Bunday tilning o'rganilishi jamiyatdagi ijtimoiy-madaniy o'zgarishlarni tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Berruto, D. (2002). Prime lezioni di sociolinguistica: Lingue, varianti e stereotipi in Italia e nelle comunita italiane – Yoshlar tilining sotsiolingvistik xususiyatlari va Italiyadagi tabaqalanishi. Torino: UTET. 80-bet

2. Caffi, C., & Signorelli, A. (1991). L'Italiano tra le generazioni: Nuove forme linguistiche e stereotipi sociali tra i giovani italiani – Yoshlar tilida so‘zlashuv uslubi va ijtimoiy stereotiplar. Roma: Carocci. 75-bet
3. Cortelazzo, M. A. (2002). Plurilinguismo e variazione linguistica in Italia: L'italiano dei giovani e le lingue minoritarie – Yoshlar tilida ko‘plab lingvistik o‘zgarishlar va slanglarning shakllanishi. Pisa: Pacini Editore. 47-bet
4. De Mauro, T. (2003). Lessico e Criteriologia: L'italiano e le altre lingue – Yoshlar nutqida neologizmlar, anglizizmlar va ularning lingvistik ahamiyati. Bologna: Il Mulino. 13-bet
5. Fabri, C. (2012). Lingua giovanile e società: Aspetti sociolinguistici dell'italiano dei giovani nel contesto mediatico contemporaneo – Yoshlar tili va zamonaviy ommaviy axborot vositalarining ta'siri. Roma: Aracne. 98-bet
6. Maraschio, N. (1995). Grafia e interpunzione: Stili giovanili nell'italiano contemporaneo – Yoshlar tilida yozuv va tinish belgilarining o‘zgarishi hamda stilistik xususiyatlari. Firenze: La Nuova Italia. 43-bet
7. Paccagnella, I. (2001). Lingue, culture, generazioni: La comunicazione giovanile nell'era digitale – Yoshlar tilining raqamli texnologiyalar ta'sirida rivojlanishi. Venezia: Marsilio. 123-bet
8. Sobolev, A. N. (2018). Italiya yoshlar tilining sotsiolingvistik va leksik-semantik xususiyatlari: Zamonaviy tendensiyalar va tadqiqotlar – Yoshlar nutqida yangi so‘zlar va lingvistik innovatsiyalar. O‘zbekiston Milliy universiteti Ilmiy axborotlari. Filologiya seriyasi. 90-bet
9. Tonelli, L. (2005). L'italiano dei giovani tra oralità e scrittura: Fenomeni linguistici e sociolinguistici – Yoshlar tilida og‘zaki va yozma nutqning o‘zaro ta'siri. Milano: FrancoAngeli. 56-bet